

bronsgroen

Gezocht:

BOMEN WAAR EEN VERHAAL IN ZIT

Het Pomologisch Genootschap Limburg (PGL) gaat in Noord- en Midden-Limburg op zoek naar 'de fruitboom van het jaar'. Want Zuid-Limburg, waar de 'wedstrijd' in 2013 werd gehouden, mag dan de naam hebben als fruitregio, niet alleen daar staan 'bomen met een verhaal'.

door **Gus Urlings**

Hoogstamfruitbomen in Noord- en Midden-Limburg? Maar het was toch Zuid-Limburg dat ooit, samen met de Betuwe, bekendstond als dé vruchtentuin van Nederland? Dat klopt. Maar het een sluit het ander niet uit. Een beetje historie. De fruitteelt was heel lang een welkome extra bron van zowel voedsel als inkomen voor keuterboeren in heel Limburg. Allemaal hadden ze wel een huisweijte waarin behalve een koe of een paar geiten - voor melk en vlees - ook een paar fruitbomen stonden. De opbrengst daarvan werd ter plekke geconsumeerd, ingemaakt of verwerkt tot sap en stroop. Bleeft er dan nog iets over, dan ging dat naar de lokale markt. Daarnaast was er nog een ander soort fruitteelt. Bij kastelen, kloosters en buitenverblijven waren er vaak grotere boomgaarden, waar een intensievere manier van fruitteelt plaatsvond. Daar werd geëxperimenteerd met nieuwe veredelings- en vermeerderingstechnieken, daar werden exotische rassen

'ingevoegen' en nieuwe geteeld. Die laatste manier van fruitteelt was in het dichtere bevolkte zuiden van Limburg meer verbreid dan in het noorden en midden van de provincie. Juist in het zuiden kreeg de fruitteelt in de 19de eeuw bovendien een enorme boost door de opkomst van de grote industriesteden: Aken, Luik, Maastricht. Het aantal inwoners nam toe, de vraag naar zuivel en fruit groeide en de combinatie van grasland en hoogstamfruitbomen was voor de Zuid-Limburgse boeren het perfecte middel om op die markt in te spelen. De oppervlakte aan fruitboomgaarden nam dan ook zielderogten toe: van 6.000 hectare in 1870 naar 15.000 hectare in 1950. Aan het noorden en midden van de provincie ging die laatste ontwikkeling grotendeels voorbij. Maar ook daar bleef, doorgaans op kleinere schaal, de fruitteelt 'op hoogstam' wel bestaan. Dat het Pomologisch Genootschap Limburg (PGL), de stichting die zich inzet voor 'het behouden, bevorderen en uitdragen van de kennis over oude (hoogstam)fruitrassen en de Limburgse fruitcultuur', dit jaar juist in Noord- en

Her en der staan ze nog, als bakens in het landschap: hoogstamfruitbomen in Noord- en Midden-Limburg.

foto IKL

Midden-Limburg op zoek gaat naar 'de fruitboom van het jaar', is dus minder merkwaardig dan het op het eerste oog wellicht lijkt. Afgelopen najaar riep het PGL een prachtig gesnoeide leipeer van het ras *Comtesse de Paris* in Moerslag (gemeente Eijsden-Margraten) uit tot 'fruitboom van het jaar' in

Zuid-Limburg. Een negentig jaar oude maar nog steeds vitale boom, opgesnoeid tegen de gevel van een boerderij, die door de nu 86-jarige Fons Stevens al bijna zijn hele leven lang liefdevol gesnoeid en verzorgd wordt. Wat meteen aangeeft dat het PGL dit jaar in Noord- en Midden-Lim-

burg op zoek is naar méér dan 'zo maar een fruitboom'. Het verhaal achter de boom, het verhaal van de mensen die soms al generaties lang met die boom geleefd hebben, weegt zeker zo zwaar. Ook de noordelijke helft van de provincie kent ze: magnifieke oude bomen die vooral in de bloei-

tijd ware blikvangers zijn, met hun weelderige bloesem het landschap doen oplichten. Her en der staan ze nog, als bakens in het landschap. Solitair, bij een boerderij tegen de gevel. Of aan het einde van een weiland, bij een kruising van wegen. Soms als relict van wat ooit een boomgaard is ge-

weest. Soms ingeklemd tussen de steeds verder oprukkende bebouwing, soms eenzaam in een verder open landschap. Maar altijd opvallend. Oude fruitbomen vertellen het verhaal van de zorgende hand van de mens. Naar die relatie is het Pomologisch Genootschap op zoek. Bomen met een historie, bomen met een verhaal. Een verhaal over fruitrassen, over het gebruik van de vruchten, over hoe mensen jaar in jaar uit zorg aan de boom hebben besteed. De boom als cultureel erfgoed en tegelijkertijd als inspiratie voor de toekomst. Iedereen in Noord- en Midden-Limburg die ergens zo'n hoogstamfruitboom weet te staan, kan zijn steentje aan de verkiezing van de 'fruitboom van het jaar' bijdragen. Alle tips - liefst met foto en als het even kan een kaartje waarop de groeiplaats is aangegeven - zijn welkom. Maar vooral natuurlijk de verhalen van de trotse eigenaren. Want daar gaat het uiteindelijk om: de band tussen mens en boom.

Reacties zijn welkom bij de contactpersoon van de PGL-werkgroep 'Boom van het Jaar', Hub van Thoor, via mail: miavanthoor@hetnet.nl.